

รูปแบบและวิธีการของการเข้าปริวาสกรรมในล้านนา

Forms and methods of entering into religious life in Lanna

พระมหาญาณะ คล้ายสุข
Phamahayana klaysuk
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email : Yanaaklaysuk62@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการการเข้าปริวาสกรรมในล้านนาในด้านรูปแบบและวิธีการปฏิบัติ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า การเข้าปริวาสกรรมเป็นสิ่งกรรมของสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงบัญญัติ มอบให้คณะสงฆ์เป็นผู้ดูแลและจัดการกันเอง โดยพระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติระเบียบวิธีการ เรียกว่า การประพติวุฏฐานวิธี เป็นวิธีการออกจากอาบัติสังฆาทิเสส การเข้าปริวาสกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้ประพตูปฏิบัติตามพระวินัยมาอย่างเคร่งครัดตั้งแต่อดีต สำหรับการเข้าปริวาสกรรมในล้านนาเริ่มมีเมื่อล้านนาได้นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท ในอดีตการจัดปริวาสไม่ง่าย เพราะการคมนาคมลำบาก การติดต่อสื่อสารไปต่างจังหวัดเป็นเรื่องยาก วัดที่นิยมจัดปริวาสกรรมในล้านนา คือ วัดพระพุทธบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน และวัดน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบันการจัดปริวาสกรรมนั้นเรื่องของระเบียบวิธีการพระวินัยบัญญัติ ยังคงปฏิบัติตามปกติเหมือนในอดีต จะแตกต่างก็เพียงสิ่งแวดล้อมที่ผู้จัดได้บูรณาการให้มีการปฏิบัติธรรมควบคู่ไป จึงมีทั้งพระสงฆ์และฆราวาสปฏิบัติธรรมร่วมกัน บางวัดมีการส่งเสริมการทำบุญหาปัจจัยทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย

คำสำคัญ: การเข้าปริวาสกรรม, ล้านนา, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article aims to study the practice of Parivasa in Lanna in terms of form and practice. The method used is to analyze documents and related research. The results of the study found that Parivasa is a Sangha activity of the monks that the Lord Buddha prescribed and assigned the Sangha to take care of and manage by themselves. The Lord Buddha prescribed the rules and procedures called the Wutthanavithi practice as a method to escape from the Sanghatisesa offense. Parivasa in Theravada Buddhism has been strictly practiced according to the Vinaya since the past. Parivasa in Lanna began when Lanna accepted Theravada Buddhism. In the past, organizing Parivasa was

not easy because transportation was difficult. Communication to other provinces was difficult. The temples that were popular for organizing Parivasa in Lanna were Wat Phra Phutthabat Tak Pha, Pa Sang District, Lamphun Province and Wat Nam Bo Luang, San Pa Tong District, Chiang Mai Province. At present, organizing Parivasa still follows the same rules and procedures as in the past. The only difference is the environment that the organizers have integrated to allow for the practice of Dhamma together. Therefore, both monks and laymen practice Dhamma together. Some temples also promote merit-making to support Buddhism.

Keywords: entering the retreat, Lanna, Buddhism

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ล้านนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของล้านนาและมีความรุ่งเรืองทางด้านการเมืองการปกครองทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย เพราะพระมหากษัตริย์ของล้านนาทุกพระองค์มีความเชื่อและเลื่อมใสในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้นำหลักคำสอนนั้นมาประพาสปฏิบัติตั้งจะเห็นได้จากการสร้างวัดวาอาราม เช่น ในสมัยของพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ. 1985-2020) ซึ่งเป็นยุคที่พระพุทธศาสนาในล้านนาเจริญรุ่งเรืองที่สุด เรียกว่าเป็นยุคทองของพระพุทธศาสนาในล้านนา (สิริวัฒน์ คำวันสา, 2541 : 38) ในสมัยของพระองค์ได้มีการชำระพระไตรปิฎก หรือเรียกว่าการทำสังคายนาครั้งแรกในประเทศไทย ทำให้พระพุทธศาสนาอยู่กับคนล้านนามาโดยตลอด แสดงให้เห็นว่าคนล้านนาเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาประพาสปฏิบัติทำให้มีลักษณะอุปนิสัยอ่อนน้อมโอ้อวมอารีมีความเอื้อเฟื้อเพราะมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจ ตลอดถึงพระสงฆ์ซึ่งเป็นหน่อเนื้อของพระพุทธศาสนาที่ยึดมั่นในหลักคำสอนและการปฏิบัติตนเพื่อให้ถึงความหลุดพ้น

การเข้ากรรม นอกจากจะเป็นการปฏิบัติในการสำรวมกาย วาจาและใจ เพื่อขัดเกลาจิตใจให้เบาบางของพระภิกษุโดยตรง ซึ่งเรียกว่าการฝึกฝนอบรมในศีล สมาธิปัญญา ทั้งยังเป็นการเผยแผ่สืบต่อพระพุทธศาสนาด้วย การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายวิธี อยู่ที่ผู้เผยแผ่จะมีความชำนาญในทางด้านใดที่จะสามารถสร้างความศรัทธาของชาวบ้านได้ การเข้ากรรม เป็นอีกวิธีหนึ่งและเป็นรูปแบบที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสในข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์และหลักคำสอน เพราะว่าการเข้ากรรม หรือการปฏิบัติธรรมเป็นการนำเอาสาระที่มีอยู่ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักไว้ในส่วนของวิปัสสนากัมมัฏฐานฐานและที่ปรากฏอยู่ในหลักจุดงค์ 13 ข้อในสมัยพุทธกาลก็มีพระสาวกหลายท่านที่ได้รับการยกย่องในข้อปฏิบัติได้แก่ พระมหากัสสปเถระ ที่เป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในทางปฏิบัติด้านจุดงค์

ในสมัยปัจจุบันที่สถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สังคมความเป็นอยู่ของพุทธบริษัท และวิธีการปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อให้เข้าสู่เป้าหมายอาจปรับหรือเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยตาม

สถานการณ์การเข้ากรรมของล้านนาที่เริ่มมาจากการประพาศปฏิบัติในรูปแบบของธุดงค์วัตรและการปฏิบัติธรรมได้แปรเปลี่ยนไป เหลือไว้อยู่เพียงไม่กี่ประเภท อีกทั้งยังปฏิบัติไม่เหมือนกันทำให้การเข้ากรรมที่ปรากฏในล้านนามีความแตกต่างจากการเข้ากรรมหรือการปฏิบัติธรรมในภาคอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านพิธีกรรม รูปแบบ และแนวทางในการปฏิบัติตนที่แตกต่างกันออกไปที่ยึดหลักของอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและถ่ายทอดสืบต่อกันมา ทำให้เกิดภาวะหรือปรากฏการณ์ที่ต่างฝ่ายต่างปฏิบัติที่ยึดถือตามแบบมาบางแห่งได้เปลี่ยนแปลงไป การเข้ากรรมจึงเป็นเพียงคำที่กล่าวขึ้นในภาพรวมเท่านั้น แต่การปฏิบัติไม่สอดคล้องกับรูปแบบและแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้

ปริวาสกรรม คือ การประพาศวิญญูฐานวิธี ออกจากอาบัติ สังฆาทิเสส 13 ข้อ ข้อใดข้อหนึ่ง ตามจำนวนของการปกปิด ตลอดจนถึง ที่ระลึกไม่ได้ เป็นต้น ปริวาสกรรมในล้านนา ไม่นับเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมของชาวล้านนา เพราะเป็นระเบียบวินัย วิธีการของคณะสงฆ์เท่านั้น ส่วนการจัดงานเข้าปริวาสนั้น แต่ละวัดก็มีวิธีการที่แตกต่างกันไป บางวัดจัดร่วมกับการบวชเนกขัมมะ ไปด้วยพร้อมกัน บางวัดจัดงานหาปัจจัยสร้างวัด บางวัดจัดเพื่อช่วยอนุเคราะห์พระภิกษุอย่างแท้จริง แต่ก็มีญาติโยมมาร่วมทำบุญ ใส่บาตร เลี้ยงเพล เป็นต้น เรื่องของบุญชาวพุทธศาสนิกชน เมื่อมีพระมารวมกันจำนวนมาก ทำให้ชาวพุทธมาสั่งสมบุญบารมีของตนตามความเชื่อ

งานปริวาสกรรม ในภาคเหนือล้านนา ไม่ค่อยมีให้เห็นมากนักเพราะมิได้เป็นประเพณีงานบุญประจำปีเหมือนงานบุญทั่วไปทั่วไป ถ้าพูดถึงงานเข้ากรรม ทางล้านนานิยม คือ การเข้ากรรม แบบถือธุดงค์วัตร มีการอยู่ป่าช้า เรียกว่าโสสานกรรม เป็นต้น งานปริวาสกรรมเป็นงานที่มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ซับซ้อนมากมาย ดังนั้นผู้ที่จัดต้องมีความรู้ ความสามารถ มีบารมี ในการที่จะดูแลพระภิกษุที่เข้ามาร่วมในงานปริวาสกรรม อีกทั้งพระอาจารย์กรรม ก็ต้องมีความรู้ความสามารถ ในการที่จะควบคุม ดูแล ให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมปริวาสกรรมได้ ตั้งแต่ต้นจนจบ จึงทำให้ล้านนา ภาคเหนือไม่ค่อยจะมีการจัดปริวาสและเข้าปริวาสได้ จะมีก็วัดที่ใหญ่วัดที่มีครูบาอาจารย์ พระเถระที่มีบารมีเท่านั้น การเข้าปริวาสกรรมในล้านนาสำหรับพระภิกษุภาคเหนือ ดูเหมือนไม่ให้ความสำคัญมากนัก อาจคิดว่าเป็นการประพาศวัตรเพื่อออกจากอาบัติเท่านั้น ท่านที่ไม่ต้องอาบัติ ก็ไม่จำเป็นต้องไปเข้าปริวาสกรรม เป็นต้น จึงเป็นที่มาและวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความนี้ ผู้เขียนมีความมุ่งหมายที่จะเสนอรูปแบบและวิธีการปฏิบัติเข้าปริวาสในล้านนาให้มีความถูกต้องตามพระธรรมวินัย

เนื้อหา

1. ความหมายของการเข้ากรรม

การเข้ากรรม หมายถึงการอยู่ปริวาสกรรมของภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ซึ่งเรื่องของอาบัตินี้เป็นเรื่องของพระที่ล่วงละเมิดพระวินัยหรือศีลแล้วเกิดโทษหรือความผิด เมื่อเกิดโทษแล้วก็ต้องมีการลงโทษอันเป็นเรื่องธรรมดาของการอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีขอบเขตของสังคม หรือกฎระเบียบต่าง ๆ ที่สังคมนั้นๆ บัญญัติขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันรักษาคนหมู่มากหรือสังคมนั้นรวมไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบของสังคม

การเข้ากรรม หมายถึง กัมมัญฐานข้อปฏิบัติให้ชีวิตมีความสุขในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่และเป็นความหวังอันไพบุลย์เมื่อจากโลกนี้ไป ผู้ที่ไม่เคยฝึกกัมมัญฐาน ย่อมเป็นผู้ที่ถูกนิรณห์เข้าครอบงำจะไม่พบกับคำว่าสุขกายสุขใจเลย (หนานปวงคำ ต้อยเขียว, 2530)

การเข้ากรรม หมายถึง การเข้าปริวาสกรรม เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเมื่อพระภิกษุในพระพุทธศาสนาต้องล่วงอาบัติสังฆาทิเสส ด้วยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม หากจะให้พ้นอาบัติที่ต้องล่วงนั้นก็ต้องอยู่กำคือเข้าปริวาสกรรมจึงจะพ้นได้ (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2, 2542 : 121)

พระมหาเสกสรร อุดคุญโณ (ม.ป.ป. : 16) ให้ความหมายของการเข้ากรรม ว่าการเข้ากรรม คือการปฏิบัติธรรมที่ได้ตั้งสมาทานอธิษฐานเอาธุดงค์วัตรในข้อใดข้อหนึ่งหรือหลาย ๆ ข้อ ตามกำลังที่จะปฏิบัติได้ฝึกหัดเป็นคนมักน้อย สันโดษ อยู่อย่างเรียบง่าย มีพุทธานุสสติและอธิษฐานปัจเจกขณะ เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการเข้ากรรม หรืออยู่กำ เป็นการปฏิบัติเพื่อชำระจิตใจให้สะอาดด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการสำรวมจิตใจของผู้ปฏิบัติพระสงฆ์อยู่กำหรือเข้ากำ เพราะจะต้องกำกิน กำอยู่ คือ สังวร หรือ สำรวมความประพฤติทุกอย่างโดยเคร่งครัด เพื่อต้องการบรรเทาความห้วงหาอาลัยต่อวัตถุข้าวของที่ได้รับจากการถวาย โดยพยายามผ่อนคลายการยึดติดทั้งปวง พร้อมกันนั้นก็ชวนผู้ต้องการบำเพ็ญภาวนาทั้งที่เป็นสามเณรและประชาชนไปบำเพ็ญศีลและภาวนาร่วมกันด้วย

การเข้าปริวาสกรรม

ปริวาสกรรม หมายถึง พิธีกรรมที่จัดขึ้นเมื่อพระภิกษุต้องล่วงอาบัติสังฆาทิเสส หากจะพ้นอาบัติที่ต้องล่วงไปก็ต้องอยู่กำหรืออยู่ปริวาสกรรมจึงจะพ้นได้ การเข้าปริวาสกรรมของภิกษุในแต่ละภาคแต่ละท้องถิ่น อาจมีความแตกต่างกันไปในด้านพิธีกรรม (พระครูเวฬุวันพิทักษ์, 2547: 3)

การเข้ากรรมของพระภิกษุนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่โบราณกาล เป็นการทำให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ได้มีโอกาสชำระสิ่งที่กระทำอันเป็นความผิดทางพระวินัย เพื่อให้การกระทำนั้นเป็นไปตามความบริสุทธิ์ ปราศจากความเศร้าหมอง ดังมีเรื่องกล่าว ครั้นนั้น มีพระภิกษุรูปหนึ่ง ล่องเรือไปตามแม่น้ำ คงคา ได้เอามือไปจับใบตองใต้น้ำขาด เข้าใจว่าเป็นอาบัติเพียงเล็กน้อย จึงมิได้แสดงอาบัติต่อมา แม้ว่าพระภิกษุรูปนั้นจะปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าเป็นเวลานานก็ยังคงนึกอยู่เสมอว่า ตนต้องอาบัติอยากใคร่แสดงอาบัติ แต่ไม่มีพระภิกษุรับแสดงครั้นเมื่อพระภิกษุรูปดังกล่าวมรณภาพ แล้ว ก็ไปเกิดเป็นนาคชื่อเอเรกปัต (พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย, เล่ม 25 ข้อ 182 : 90) จากเหตุเพียงอาบัติเล็กน้อยเพียงเป็นอาบัติเบายังมีกรรมติดตัวขนาดนี้ ถ้าเป็นอาบัติหนักก็คงจะบาปมากกว่านี้ดังนั้นจึงจัดให้มีการอยู่ปริวาสกรรมเพื่อให้พ้นจากอาบัติ

การเข้าปริวาสกรรม เป็นการกระทำเพื่อให้พระที่ต้องอาบัติที่หนักรองลงมาจากปาราชิกทำพิธี “วุฒฐานวิธี” ซึ่งเป็นระเบียบอันเป็นเครื่องออกจากอาบัติอันเป็นพิธีกรรมที่ทำให้จิตใจไม่มัวหมอง หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อระลึกถึงการกระทำอันเป็นบาปที่ทำมา ตลอดเข้าพรรษา 9 หรือตั้งแต่กำเนิด การเข้าปริวาสกรรมของพระภิกษุเป็นการทดแทนการอยู่กรรมของมารดาที่แสนจะทรมาณในขณะที่ตั้งครรภ์ซึ่งชาวล้านนาถือว่าเป็นการทดแทนคุณของมารดาที่ได้ประคับประคองลูกน้อยที่อยู่ในครรภ์ตลอดระยะเวลา 9 เดือน และหลังคลอดแล้วต้องทนทุกข์ทรมาณในเรื่องอาหารการกินเพื่อให้ลูกน้อยได้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์

โทษจากการล่วงละเมิด ลีลาบท 13 ที่ทำให้เป็นอาบัติสังฆาทิเสส (พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย, เล่ม 1 ข้อ 240-431 : 255-459) คือ

- 1) ทำน้ำอสุจิกเลื้อน
- 2) ตะตองสัมผัสกายสตรี
- 3) พุดเกี่ยวพาราสีสตรี
- 4) พุดจาให้สตรีบำเรอกามให้
- 5) ทำตัวเป็นพ่อสื่อ
- 6) สร้างกุญัตถ์ด้วยการขอ
- 7) มีเจ้าภาพสร้างกุญัตถ์ให้แต่ไม่ให้สงฆ์แสดงที่ก่อน
- 8) ใส่ความว่าปาราชิกโดยไม่มีมูล
- 9) แกล้งสมมติแล้วใส่ความว่าปาราชิกโดยไม่มีมูล
- 10) ทำสงฆ์แตกแยก(สังฆเภท)
- 11) เข้าข้างภิกษุที่ทำสงฆ์แตกแยก
- 12) ภิกษุทำตนเป็นคนหัวดี
- 13) ประจบสอพลอคฤหัสถ์

ทั้ง 13 ถ้าพระภิกษุไปล่วงละเมิดเข้าแล้ว ถือเป็นอาบัติหนัก เรียกว่า ครุกาบัติ แต่สามารถที่จะแก้ไขได้ เรียกว่า “สเทกิจฉา” วิธีการแก้ไข ก็คือการเข้าปริวาสกรรม นั่นเอง การปฏิบัติประพฤตวัตรทั้งหมดนั้นเรียกว่า “ประพฤตวิภูฐานวิธี” เพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส

การเข้าปริวาสกรรมของลัทธิในอดีต

การเข้าปริวาสกรรมในสังคมลัทธิในอนันจะพบว่า มีพระภิกษุจากทั่วสารทิศนิยมมาเข้าปริวาสกรรม ในลัทธิส่วนมากจะเป็นจังหวัดที่ใกล้เคียง ส่วนพระที่ท่านจาริกมาทางร่วมเข้าปริวาสกรรมในภาคเหนือ ซึ่งแม้การเดินทางจะไม่ค่อยสะดวก แต่ก็ยังมีพระอาคันตุกะจากจังหวัดอื่นได้เข้ามาเข้าร่วมปริวาสอยู่ประจำ ด้วยความเคารพเลื่อมใสในครูบาอาจารย์ทางภาคเหนือ อีกทั้งสถานที่จัดเป็นพื้นที่สัปปายะ ในเรื่องของอากาศ อาหาร อาวาส บุคคล เป็นสถานที่ที่มีความสะดวกเหมาะสม มีข้อปฏิบัติตามหลักพระวินัย เช่น ในอดีต วัดน้ำบ่อหลวงในอดีต ครูบาอินทจักรรักษา จะจัดเข้าปริวาส 8 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี ซึ่งมีพระเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก วัดพระพุทธรูปตากผ้า ในสมัยครูบาพรหมจักร ยังไม่ละสังขารไป ก็จัดเป็นประจำทุกปี เป็นต้น ปัจจุบัน บางวัดเมื่อครูบาอาจารย์มรณภาพไปก็ไม่ได้จัดปริวาสกรรมอีกก็มี เช่น วัดพระพุทธรูปตากผ้าเป็นต้น ปัจจุบัน การจัดปริวาสกรรม ในภาคเหนือลัทธิ ก็ยังมีอยู่หลายจังหวัด บางวัดจัดทุกปี บางวัดจัดตามสถานการณ์ โดยเฉพาะ หลายปีที่ผ่านมาช่วงโควิดระบาด ทำให้ไม่สามารถจัด ปริวาสได้เลย ปัจจุบัน ยังคงมีวัดที่จัดเพื่ออนุเคราะห์ภิกษุอยู่ทุกปี เพื่อเป็นการรักษาวิธีการชำระศีลที่ต้องอาศัยคณะสงฆ์ใหญ่ในการจัดปริวาสกรรม พระพุทธศาสนาในลัทธิ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเข้าปริวาสต่างจากอดีต เพราะปัจจุบันมีความก้าวหน้าในหลายด้านเช่น การศึกษา การคมนาคม การสื่อสาร ทำให้มีพระอาคันตุกะจากภาคต่าง ๆ ได้เดินทางมาเข้าร่วมปริวาสได้ง่ายกว่าในอดีต

และในปัจจุบันการประพาศิวตรนั้น บางวัดก็ไม่ได้มีการปฏิบัติธรรม ไม่มีระเบียบบังคับมาก ปล่อยให้พระแต่ละท่านปฏิบัติกันเอง ทำให้เหมือนมีเวลาว่าง จึงมีพระที่ชอบเครื่องกลางของคลัง นำพระมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อีกทั้งร้านค้าที่ขายของเกี่ยวข้องกับพระภิกษุก็ได้มาตั้งร้านด้วย มีทั้งร้านทำกรอบพระ ร้านขายวัสดุภัณฑ์สำหรับพระ แม่ค้า พ่อค้าสลากรินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จะมีการทำให้การประพาศิวตรฐานวิธี โมฆะหรือไม่นั้น คงอยู่ที่ตัวภิกษุแต่ละท่านเอง ซึ่งข้อวัตรปฏิบัติ ลำดับชั้นการให้ปริวาส ฆานัต และอัพภาน ยังคงเป็นปกติ และปัจจุบันได้มีการดูแลเป็นอย่างดี จาก บริษัททั้ง 4 ช่วยเหลือ เจือจุน ส่งเสริมพระดี ประจานพระไม่ดี ขับพระไม่ดีออกจากความเป็นพระ เพื่อรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว ไปจนถึง 5000 ปี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดทั้งสิ้นก็เป็นไปตามโลก

งานสังฆกรรมที่ต้องอาศัยพระสงฆ์หมู่ใหญ่ ก็คือการจัดปริวาสกรรม เป็นสังฆกรรมที่สำคัญมาก แม้จะเป็นการทำเพื่อชำระศีลก็ตาม พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น พระภิกษุที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ควรศึกษาวิธีการ ส่งเสริม ให้ความรู้ เพื่อการสืบไว้ ซึ่งวิธีการนี้ ให้ยืนยาวสืบไป พระพุทธองค์ทรงให้วิธีการแล้ว เราพระภิกษุสงฆ์ ควรรักษาไว้ให้คู่ไปกับพระพุทธศาสนาเถรวาทต่อไป แน่นนอนที่สุดปัจจุบันสิ่งแวดล้อมภายนอกย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาของมัน แต่ข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ยังคงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงทำให้พระภิกษุผู้ที่จะเข้าปริวาสกรรม เพื่อชำระศีลนั้นมีความมั่นใจในสังฆกรรมนี้ โดยไม่ต้องลงเลศสย ทำให้กลายเป็นผู้ที่พระสงฆ์ยกเข้าหมู่ เพื่อให้ประพาศิปฏิบัติตนเพื่อพ้นทุกข์ต่อไป

รูปแบบและวิธีการของการเข้าปริวาสกรรมในล้านนา

1) รูปแบบของการเข้าปริวาสกรรม

พิธีกรรมที่ทำให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติได้แสดงอาบัติเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์กับตัวของผู้นั้น ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เรียกว่าการเข้าปริวาสกรรม หรือการเข้าก่า (อ่านว่า “เข้าก่า”) เป็นพิธีกรรมที่ เพื่อให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติได้แสดงอาบัติในแต่ละภาคจะไม่เหมือนกัน ในส่วนของล้านนานั้น สถานที่ที่จะเข้าปริวาสจะจัดขึ้นในวัด โดยศรัทธาชาวบ้านจะอำนวยความสะดวกด้วยการสร้างเพิงพัก ชั่วคราวทำด้วยฟางข้าวหรือตบหญ้าคาที่วาง ตูบ ไร่รอบ ๆ วิหารหรืออุโบสถตามจำนวนภิกษุที่จะอยู่ กรรม ในระหว่างที่มีการเข้าปริวาสนั้น เขตแนวกำแพงของวัดนั้น ๆ ถือว่าเป็นเขตหวงห้ามสำหรับ ภิกษุอื่นที่จะล่วงล้ำเข้าไปไม่ได้ เป็นเรื่องใหญ่ถือว่ากรรมอันนั้นเสียหาย พระปกกัตตต้องจับ พระภิกษุที่ล่วงล้ำเข้าไปทำโทษ หรือให้อยู่ก่ากับองค์อื่นด้วย ดังนั้น ประตูดุทุกประตูจึงมีตาแหลว เชือกคาเขียว และหลาปไม้ บอกกำหนดเขตการเข้าปริวาสแขวนหรือติดไว้ให้ทราบล่วงหน้า ดัง ตัวอย่างแบบฟอร์มของคำจารึกบนหลาปไม้ดังนี้

สมณธรรมังคคคาถา พระสังฆะเจ้าทั้ง 2 คณะนสังฆปกติเจ้าหมายมีมหาสาธุเจ้า (บอกชื่อ) เปน
 เค้าแลหนกัมมระเจ้าหมายมีมหาสาธุครูบาเจ้า (บอกชื่อ) เป็นเค้ากว่ากัมมระทั้งหลาย จักพร้อมกันเข้า
 ยังสีลโสสานกัมมยังวัด (บอกชื่อวัด) ที่นี้ในวัน...เดือน จักพร้อมกันขึ้นอุโบสถในวัน...หื้อเสียงปริยัตติยะใน
 วัน...เดือน...จักขอเอายังวัตรมานัตกัมมหื้อเสียงปริยัตติปริภูณบวระมวลแล้วก็จึงได้มีหลาปไม้หนังสือ ตา
 แหลมาปักไว้ในมคควาวิหหนที่นี้เพื่อจักห้ามยังครูบาและทพระทั้งหลายอันได้ขึ้นล่องท่องเที่ยวไปมานี้ขอ
 อย่าได้เข้ายังหมวดหย่าและตาแหลว หลาปไม้หนังสืออันนี้เนอคันว่าห้ามแล้วยังบ่ฟัง ยังเข้ามาฝ่ายังกัมม

แห่งตู่ข้าทั้งหลายแต่ตั้งอัน ก็จักได้ยบเอาเปนนโหษอันหนัก ทักไว้อันใหญ่หื้อได้แจ้งแล บอกกล่าวหื้อรู้ชู้ตน (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2, 2542: 231)

การเข้าปริวาสกรรม โดยสรุปครุฑาชาวบ้านจะอำนวยความสะดวกด้วยการสร้างเพิงพักชั่วคราว ทำด้วยฟางข้าวหรือตบหญ้าคาที่ว่า ตูบ ไร่รอบๆ วิหารหรืออุโบสถตามจำนวนภิกษุที่จะอยู่กรรม ในระหว่างที่มีการเข้าปริวาสนั้น เขตแนวกำแพงของวัดนั้นๆ ถือว่าเป็นเขตหวงห้ามสำหรับภิกษุอื่นที่จะ ล่วงล้ำเข้าไปไม่ได้ซึ่งไม่เหมือนการเข้ากรรมในรูปแบบอื่นๆ

2) วิธีการของการเข้าปริวาสกรรม

ก่อนวันที่จะกระทำพิธีเข้าปริวาสกรรม มีการขึ้นท้าวทั้ง 4 คือการบูชาท้าวจตุโลกบาลเป็นการ บอกกล่าวขอให้งานที่ทำขึ้นสำเร็จไปด้วยดีเมื่อถึงวันที่ทำพิธี พระภิกษุจะไปรวมตัวกันในวิหารหรืออุโบสถ มีพานดอกไม้ธูปเทียนจำนวนหลายพาน พานหนึ่งจัดดอกไม้ธูปเทียนเป็น 5 กอง เรียกว่าขันธ 5 โกฎาก แล้วมอบให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งกล่าวคำขอขมาแก้วเจ้า 5 โกฎาก (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2, 2542 :532-535) ดังนี้

คำบูชาพระแก้วเจ้า 5 โกฎาก

สาธุโอกาส ภัณฑ

พระแก้วเจ้าห้าโกฎาก

แลพระอริยะสาวกเจ้าตั้งแปดพระองค์

เปนเค้าเป็นประธาน

ในครากาละบัดนี้ ชู้ตนชู้พระองค์

อันเปนสังฆะปักกติมี...พระองค์

กัมมารหะทั้งมวลมมี พระองค์

แก่สังฆะเจ้าทั้งมวล

พระองค์ ก็ได้เอากันมาสูในพระมหาวิหารสถาการ อันตั้งอยู่ในอารามปะจານะที่นี้ฯ

เมื่อขอขมาแก้วเจ้า 5 โกฎากแล้วจึงแบ่งภิกษุออกเป็น 2 กลุ่ม คือภิกษุที่จะอยู่กรรม ส่วนใหญ่จะเป็นภิกษุที่มีพรรษามาก เรียกกันว่า “สังฆกัมมารหะ” จะเป็นกลุ่มที่อยู่ปริวาสกรรม เป็นเหมือนนักโทษ หรือถูกทัณฑ์กรรม ภิกษุอีกกลุ่มหนึ่งที่เชื่อว่าตนบริสุทธิ์โดยมากจะเป็นภิกษุที่มีพรรษา อ่อนกว่าภิกษุกัมมารหะ เรียกกันว่า ปักกติบ้าง ปักกัต บ้าง พยัตตปฏิพละ บ้าง แต่ที่เรียกกัน โดยทั่วไปเรียกว่า ปักกัต เป็นภิกษุที่คอยควบคุมภิกษุกัมมารหะให้กระทำให้ถูกต้องตามคลองพระวินัย มีจำนวนไม่น้อยกว่า 4 รูป นอกจากวันที่ออกปริวาส ภิกษูปักกัตต้องมีตั้งแต่ 21 รูปขึ้นไป เมื่อรู้ว่า ภิกษุรูปใดเป็นผู้อยู่กรรม รูปใดเป็นตัวแทนกล่าวคำแต่งตั้งให้พระภิกษุฝ่ายกัมมารหะจะมีพานดอกไม้ธูปเทียน และมอบให้ภิกษุรูปหนึ่งเป็นตัวแทนกล่าวคำแต่งตั้งให้พระภิกษุอีกฝ่ายเป็น พระปักกัตช่วย ดูแลสามเณรและชะโยมแทนท่านด้วย ดังนี้

คำกล่าวในการแต่งตั้งภิกษูปักกัต

บัดนี้ผู้ข้าทั้งหลาย อันเปนพระคุณะ

ข้าแต่พระไตรรัตน์ะผ่านแผ้ว

มีพระสรีสัพพัญญตนเป็นครุฑาปโลก้า

ดวงประเสริฐหาที่สุดได้

สืบสายยายมาตราบต่อเท่าถึง

ทั้ง 2 คณาอันเปนสังฆคณะ

ห้องดั่งพระคุณะสังฆะอันเปน

มีครุฑาเจ้าวัด...เปนประธาน

ตระหมวนคณนาสังฆะว่าได้...

สังฆะกัมมารหะทั้งมวล

ประหมานว่าได้....องค์ มีมหาสังฆนาจารย์เจ้า	ต้นชื่อว่า..... เป็นประธาน
และครูบาอาจารย์เจ้า วัดวาอาราม	ตั้งมวลजूผู้ซ่งค์
ก่มีใจหลังน้อมค้อมเข้ามาสู่	ในสิละโสสานกัมม์
เพื่อจักชำระเสียยังอาบัติชั้นระ	แลปฏิสันนะโทสาปัตติ
อันมีในกายชั้นธันดานแห่งผู้เข้าทั้งหลาย	มีสังฆาทิเสสเป็นต้นฯ

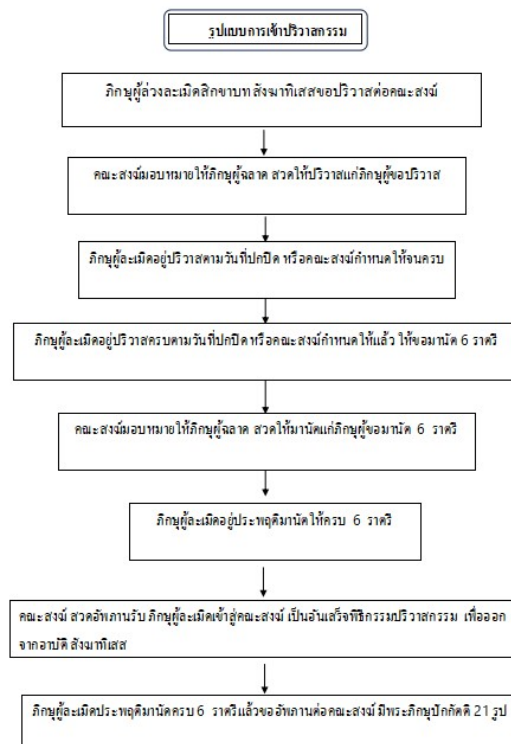
เมื่อกล่าวจบแล้วพระภิกษุกัมมระหะเอาพานดอกไม้รูปเทียนประเคนให้แก่ภิกษุปักกัตตที่นั่งเรียงกันอยู่ด้านบน จากนั้นภิกษุกัมมระหะมีพานดอกไม้ รูปเทียนอีกพานหนึ่ง เพื่อขอเอาวัตรปริวาสกรรม โดยให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งในฝ่ายกัมมระหะเป็นผู้กล่าวทำนองเสนาะเช่นเดียวกัน

คำกล่าวขอปริวาส

สุนนตุเทวารราชนาคา	อินทา จ พรหมมายมโลกัปปราชา
ธรรณีจคุดตา สิริมาภิธานา	อวาสรกฺขา มาตาปัตตา
ปุพพการเทวา สปุพพลาซาที	วตฺตุกา ปจฺรตนปุชาทานั
โมทนตุ ปุญฺญั ปวรี วรทานเสฏฺฐู	ตสมฺ ตุมเห อนุโมทมานาฯ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

รูปแบบและวิธีการของการเข้าปริวาสกรรมในล้านนา การที่พระภิกษุเข้าเข้าปริวาสกรรม เป็นพิธีกรรมที่ทำให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติ ได้แสดงอาบัติ เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ได้องค์ความรู้ดังนี้

บทสรุป

การเข้าปริวาสกรรม ในล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อวัตรปฏิบัติทั้งหลายตามหลักพระวินัย ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เพราะพระพุทธานุศาสนิกายเถรวาทให้ความสำคัญเคารพต่อข้อวัตรปฏิบัติพระวินัย เป็นอย่างยิ่ง ในข้อที่ว่า ไม่เพิ่มเติม ไม่ยกเลิกสิกขาบท ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ คงความเป็นต้นฉบับ เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิง ในการค้นหาความจริง ความใกล้เคียงให้ได้มากที่สุด แม้สิ่งแวดล้อมภายนอกในการจัดปริวาสกรรมจะมีการเปลี่ยนไปไปเช่นไรก็ตาม การปฏิบัติภูฐานวิธี การเข้าปริวาสกรรม ของล้านนา ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ทางด้านข้อวัตรปฏิบัติไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไร แต่สิ่งที่เปลี่ยนนั้นก็คือ สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น วัดที่จัดปริวาสจะมีการบูรณาการ กับคณะศรีท้าวชาติโยม ส่งเสริมการทำบุญ การปฏิบัติธรรม การหาทุน การเข้าบูชาพระ การสักยันต์ การตั้งร้านขายของ สังฆภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นเพียง สิ่งประกอบของแต่ละวัดที่ท่านจะจัดขึ้นมา เพื่อสิ่งใดก็ตาม บางอย่าง เป็นไปตามสถานการณ์บังคับ บางอย่างมีความจำเป็น บางอย่างเพื่อความสามัคคีเป็นอันดี ระหว่าง บริษัท ทั้ง 4 แต่ไม่ได้มีผลกระทบต่อการประพฤติปฏิบัติของพระที่เข้ามาปริวาสกรรมชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์แต่อย่างใด อาจจะมีการรบกวน ไม่สงบบ้าง แต่ได้ไม่ใช้ประเด็นในการผิดวัตรปฏิบัติของการเข้าปริวาสกรรม ดังนั้นเพื่อความมั่นคงเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาสืบไป อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมตามสังคมไปบ้าง

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). **พิธีกรรมและประเพณี ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- พระครูเวฬุวันพิทักษ์. (2547). **ประวัติสี่ครูบา**. เชียงใหม่: ดาวคอมพิวกราฟิกส์.
- พระมหาเสกสรร อุดคปุณฺโณ. (ม.ป.ป.). **เถระประวัติพระสุพรหมยานเถร**. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนนารัฐการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร: ธนาकारไทยพาณิชย์.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. (2541). **ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก.
- หนานปวงคำ ต้อยเขียว. (2530). **มูลกัมมภูฐานรอม**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.